

ОСОБЛИВОСТІ ВИХОДУ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ НА ЗОВНІШНІЙ РИНОК

*Могильна Л.М., к.е.н., доцент
Сумський національний аграрний університет*

Зовнішньоекономічна діяльність набуває все більшої значущості, бо вона здійснюється в умовах, коли головною характеристикою сучасного всесвітнього розвитку є глобалізація. Вона визначає значні зміни у світі в цілому, впливаючи на економічну, політичну, соціальну та культурологічну сфери громадського життя. Дії ці суперечливі. Проте їх необхідно враховувати і виробляти відповідну політику господарству.

Наголосимо, що фермерське господарство (далі ФГ), в тій або іншій формі, існувало з давніх часів, довівши свою конкурентоспроможність і можливості стійкого розвитку в найрізноманітніших економічних умовах. До кінця вісімдесятих років минулого ХХ-го століття, коли гостро постало питання про низьку ефективність системи господарювання, економічна думка повернулася до відродження фермерських господарств як ефективної організаційної форми ведення аграрного виробництва. Відсутність впродовж довгого часу селянського устрою в аграрному секторі економіки країни призвели до необхідності усебічних досліджень фермерських господарств як об'єкту господарської і підприємницької діяльності. Тому актуальність проблеми обумовлено тим, що в кожній області чи районі зовнішньоекономічні зв'язки господарюючих суб'єктів мають свої особливості розвитку.

Правові підстави, умови та порядок створення ФГ визначені у Земельному кодексі України, Законах України: «Про фермерське господарство» [5], «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» [3], Концепції розвитку фермерських господарств та сільськогосподарської кооперації на 2018–2020 роки [2], Законі України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо стимулювання утворення та діяльності сімейних фермерських господарств» [4].

Наголосимо на тому, що ФГ недоступні можливості агрохолдингів. Однак розвиток фермерства - це не тільки розв'язання питання безробіття на селі, збереження сільських територій, екосистеми, але й продовольчої безпеки країни, конкретні рішення щодо інституційного забезпечення функціонування фермерства мають бути виваженими, добре збалансованими, орієнтованими на досягнення суспільно та економічно важливих цілей і не базуватися на інтересах окремих зацікавлених суб'єктів політичних чи економічних відносин. Відмітимо, що господарювання експортоорієнтованих агрохолдингів призвело до руйнування агробіоценозу, деградації ґрунтів, стрімкого зниження добробуту сільського населення, занепаду сільських територій, зникнення майже 700 сіл з мапи України. Наслідком діяльності агрохолдингів стало загрозливий рівень показників, пов'язаних з екологією: внесення мінеральних добрив з 2000 року підвищилося в 6 разів, органічних - скоротилося в майже 3 рази; рівень інтенсивності використання ріллі з 79,7% у 2000 р. підвищився до 85,4%; частка найрентабельніших кукурудзи, соняшнику та ріпаку, які вкрай виснажують рілля, в посівній площі зросла з 16,6% у 2000 р. до 41% у 2016 р. [1, с. 67].

Слід відмітити, що опонентами розвитку ФГ використовується аргумент про їх економічну неефективність, про переваги великих господарств над ними. Отже, ефективне функціонування фермерських господарств тісно пов'язане інституціоналізацією та розвитком кооперативів. Кооперування ФГ є засобом захисту економічних інтересів фермерів. Зазначимо, що для зростання виробництва фермерському господарству потрібен вихід на зовнішній ринок, але зробити це самостійно не під силу. Вихід – об'єднатися в кооператив. Члени кооперативу володіють капіталом, довіряють кооперативу свій врожай, покладають на нього місію розвитку, проведення маркетингу і продаж своєї продукції. В той же час кооператив дозволяє фермерам продовжувати приймати рішення на мікрорівні, тобто зважати на специфіку своєї земельної ділянки та агрокультури, чого не може собі дозволити повною мірою аграрний холдинг. Кооператив дозволяє фермерам працювати на експорт без посередників, як це роблять

великі холдинги. Як висновок, кооператив для ФГ може стати саме тим механізмом, який допоможе невеликим сільськогосподарським виробникам сформувавши та в подальшому розвивати свій експортний потенціал.

Література

1. Забуранна Л.В., Ярмоленко Ю.О. Соціально-економічні передумови розвитку аграрного виробництва в Україні. *Економіка АПК*. 2017. № 12. С. 64–68.

2. Концепція розвитку фермерських господарств та сільськогосподарської кооперації на 2018-2020 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2017 р. № 664-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/664-2017-%D1%80/print> (дата звернення: 29.09.20).

3. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text> (дата звернення: 29.09.20).

4. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо стимулювання утворення та діяльності сімейних фермерських господарств: Закон України від 10 липня 2018 року № 2497-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2497-19> (дата звернення: 29.09.20).

5. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 № 973-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15> (дата звернення: 29.09.20).